

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele să se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Un curent favorabil.

Cam de zece cincisprezece ani încôce s'a format la noi în eparchiă un curent favorabil pentru o mai rodnică chivernisire a averilor parohiale. Au început adevărate unele comune să-și investescă averea bisericii în pământuri; și parte cu banii proprii, parte cu împrumuturi în condițiuni favorabile din fondurile diecesane mai multe comune bisericesci au cumpărat frumoase complexe de pământ, prin cari sporind venitele averilor bisericesci pot să vină în ajutoriu și la ameliorarea dotațiunii preoțimii. Mijlocul acesta s'a dovedit în practică între împrejurările noastre de corăspundătoriu, — deorece ținta în această privință trebuie să-ne fiă, — ca înmulțind venitul averilor parohiali prin o investire mai rentabilă a capitalelor, multe, puține, cari le au bisericile din eparchiă, — o parte din acele venite să-și potă folosi și pentru ameliorarea dotațiunii preoțimii și preste tot a funcționarilor bisericesci.

Până acum s'a folosit însă acest mijloc numai în mod parțial, în unele comune; și curentul favorabil pentru această direcțiune constatată în mod hotărât de bună, nu s'a generalizat în tot locul. Chiar pentru această sinodul nostru eparchial întrunit în sesiunea ordinară a anului trecut, luând act despre succesele obținute de unele comune de ale noastre în această direcțiune a invitat ambele Consistorii eparchiale, ca să ia dispuseșiunile de lipsă, ca curentul, de carele vorbim să-și generalizeze în toate comunele din eparchiă astfelu, ca ceea ce s'a constatat de bun și bine făcut în mai multe comune, să-și facă în tot locul.

Pentru executarea consciențioasă a acestui concludus se recere neapărat, ca curentul favorabil des-

voltat deja în unele părți să-și generalizeze în tot locul între preoții nostri și între membrii corporațiilor din parochii și protopresviterate; er pentru generalizarea acestui curent în toate comunele observăm, că cestiunile mari pot obține o bună soluțiune numai astfel, dacă ómenii chiămați a gândi și lucra la soluțiunea lor țin întru toate cont de timp și împrejurări. Er împrejurările cu privire la resolvirea cestiunii dotațiunii preoțimii sunt de o astfel de natură, încât nu se potă rezolvi numai prin corporațiunile superioare bisericesci, prin sinódele eparchiale și prin congresul național, ci prin o conlucrare armonică a tuturor corporațiilor, cari constituiesc organismul bisericii noastre.

În punctul acesta am luptat, și respective am întâmpinat pedeci în o preocupățiune, în o credință greșită, după carea mulți vom fi fost, și vom mai fi fiind și astăzi de ideia, că cestiunea, de carea vorbim, se potă rezolvi prin corporațiunile superioare bisericesci; er această preocupățiune este cauza, pentru carea până acum n'am potut obține rezultate mai multămitore, și respective rezultatele, cari le dorim.

Cestiunea ameliorării dotațiunii preoțimii, după împrejurările noastre se potă rezolvi în mod succes numai astfel, dacă de această cestiune se vor ocupa cu interesul, ce ea o reclamă, în prima liniă parochialele noastre și preoțimea, deorece nici eparchiele, nici Metropolia nu dispun de fonduri, din cari să potă contribui, să potă vota ajutoarele, de cari ar fi trebuintă, și în măsura trebuincioasă pentru ameliorarea dotațiunii preoțimii. Din partea eparchiei noastre s'a făcut, și se face ceea ce se potă pentru ajutorarea preoțimii dela parochialele mai slab dotate, precum și pentru ajutorarea văduvelor și orfanilor rămași după

preoți prin ajutóarele, ce se acórdă din fondul preoțesc; ér pentru continuarea lucrărilor ulterioare trebuincioase pentru ameliorarea dotațiunii preoțesci în fie-care comună, superioritatea noastră diecesană a emanat din partea sa dispusețiunile și instrucțiunile de lipsă.

Cestiunea este astăzi deci pusă la ordinea zilei în parochie și în protopresviteratele noastre și precum înțelegem noi lucrul, se póte rezolvi cu succes, ținând cont de desvoltarea istorică a bisericii noastre, și îngrijind pentru o mai rodnică chivernisire a averii comunelor noastre bisericesci, — ca înmulțindu-i venitele o parte din acelea să-se póta întrebuința pentru ameliorarea dotațiunii preoțimii.

Lucrarea, de carea vorbim, póte să ni-se pară unora, seau chiar multora grea și anevoioasă, și chiar de o lucrare, ale cărei róde să fiă o binefacere mai mult pentru viitoriu, decât pentru presinte. În punctul acesta însă amintim ceea ce de altcum se scie, că nimic bun nu se póte realiza în lume, fără multe și mari greutăți, ér pre de altă parte, că tot ceea ce bine facem pentru viitoriu, de regulă să resémte și asupra prezentului; ér dacă situațiunea noastră este astfelu, — ca aprópe în toate cestiunile, ce privesc viața și desvoltarea noastră, să luptăm cu mult mai multe și cu mult mai mari greutăți, decât alții, — ca ómeni, cari voim să-ne facem datorința în ori ce situațiune și în ori ce împrejurări, — negreșit, că vom lua asupra-ne și aceste greutăți cu deplină speranță în isbândă.

Dacă avem astăzi ceea ce avem în biserică și în școlă, și dacă preste tot am făcut progres atât în desvoltarea noastră culturală, cât și în parte și pre terenul economic, — avem o mângăiere, că tot ceea ce s'a făcut pentru progresul nostru, s'a făcut numai și numai prin noi și prin propriile noastre puteri; ér rezultatele obținute ne sunt dovadă, că ori unde am pus umérul nostru la lucru cu toată puterea, am isbutit.

Să-ne revocăm în memoriă un singur exemplu, ca să-ne putem orienta asupra capacității și posibilității noastre pentru ulterioarele noastre lucrări, și sperăm, că ne vom poté convinge de ceea ce putem să facem în toate cestiunile mari, cari ascéptă dela noi o bună soluțiune. Când adevărat a venit vremea, și am potut, să lucrăm spre a da poporului nostru mai multă carte, mai multă școlă, faptele s'évêrsite în timpul celor douăzeci, treizeci de ani din urmă, — biserică și poporul nostru a lucrat și a jertfit pre

terenul învățământului astfelu, — că astăzi am ajuns stadiul, ca școlele noastre confessionale să nu fiă înapoia școlelor altor confessiuni, cari atât în trecut, cât și astăzi să găsesc în mai bune condițiuni, decât noi. Și am ajuns stadiul și starea, în carea ne găsim astăzi, pentru că am îmbrățișat cauza învățământului cu toată căldura inimii noastre, și astfelu lucrul a succes; și curentul favorabil format în biserică și în poporul nostru pentru cauza școlară și-a dat, și continuă a-și da ródele sale. N'am terminat ceea ce datori am fost, și suntem a face pentru promovarea în măsură și mai mare a cauzei învățământului, vom continua lucrarea noastră pre acest teren și astăzi și de astăzi înainte, pentru că curentul favorabil încetățenit la noi de a lucra pentru instrucțiunea poporului există, și va exista și de aci înainte; ér unde este însuflețire de ajuns pentru o cauză, soluțiunea ei nime rită de regulă succede.

Urmarea naturală deci și în ceea ce privesc ameliorarea dotațiunii preoțimii este, ca să-ne însuflețim, și să formăm și pentru rezolvirea acestei cestiuni curentul favorabil trebuincios în parochii și în protopresviterate; și nu ne îndoim, lucrarea noastră își va avé în măsură coréspunđetóriă ródele sale. Vom lucra și pentru o bună și nimerită soluțiune a acestei cestiuni mai încet și mai grabnic, și cum vom poté, dar vom lucra cu toții cu însuflețirea, ce ea o reclamă, ca să putem ajunge în deplină măsură rezultatele, cari le dorim.

Alegerea Episcopului de Râmnic.

În 24 Martie n. a. c. marele colegiu electoral al României, compus din membrii Camerei și Senatului, s'a întrunit în localul adunării deputaților din București, pentru a procede la alegerea Episcopului de Râmnic.

La órele 12. membrii s-tului Sinod, pornesc în corpore din palatul metropolitan la metropolie, unde s'a oficiat un serviciu divin.

La óra 1 și 45 m. ședința s'a deschis sub presiul I. P. S. Sale Metropolitanului primat Iosif Gheorghian. Majoritatea voturilor a întrunit-o P. S. *Archieureul Atanasie Mironescu*, pe care I. P. S. Sa Metropolitanul îl declară de ales Episcop al Râmnicului și Noului-Severin.

Nou alesul Episcop *Atanasie Mironescu* în vîrstă de 44, ani este fiu de țeran dintr'o comună rurală din județul Vaslui. După ce a fregventat școlă primară din comuna sa natală, a intrat în seminariul Socola din Iași, de unde terminându-și cursul de 7 ani, a fost numit preot la biserică din comuna

sa natală. După forțe scurt timp de păstorire rămânând văduv și-a continuat studiile la facultatea teologică dela universitatea din Cernăuți, unde a obținut diploma de Doctor în s. teologie. Ajuns în țară fu denumit mai întâi profesor suplent, apoi ordinar la facultatea teologică dela universitatea din București, pentru catedra de teologia morală.

Investitura noului Episcop s'a săvârșit Dumineca trecută în București cu deosebită pompă.

Cu acest prilej P. S. Sa noul episcop a rostit un discurs frumos din care extragem următoarele :

„Cu cea mai adâncă smerenie primesc din mâinile Maiestății Văstre toiajul acesta păstoresc.

Mă făgăduesc înaintea lui Dumnezeu și a Maiestății Văstre să port acest toiaș cu silință apostolică și cu duhul blândețelor. Mă voi răzima pe el spre a duce la pășunile mântuirii turma cuvântătoare ce mi-s'a încredințat, spre a binevesti din Ți în Ți măririle lui Dumnezeu întru neamul nostru, spre a da mângâierile sfintei noastre religii celor cuprinși de împușinarea sufletului și de vifor pe marea acestei vieți, spre a căuta pe oile cele rătăcite sau împrăștiate și a le aduce în staulul de mântuire al bisericii Domnului și Mântuitorului nostru Isus Christos, carele este dreptate și pace și bucurie întru Duhul sfânt“.

La cuvântul episcopului M. Sa Regele Carol a răspuns următoarele :

„Cu vie mulțumire am încredințat Prea Sfinției Tale cărja păstorală, întărindu-Te în scaunul episcopal al Rîmnicului și Noului Severin, la care Te-a ales sfântul sinod împreună cu reprezentanții țerei.

„Prea Sfinția Ta ești chemat a păstori una dintre cele mai frumoase eparchii, locuită de o populație cu inima caldă și patriotică, în care sentimentul de evlavie e adânc sădit. La pîele munților și în văile încântătoare ale Olteniei, de veacuri se ridică nenumărate mănăstiri și schituri, ca o mărturie vie de temere de Dumnezeu a strămoșilor, cari în vremurile de asuprire, când vijeliile treceau peste țără amenințându-o de pustiire, au găsit acolo adăpost pentru a liniști și întări sufletele lor. Aceste așezăminte caută se ne amintescă asemenea, că credința la un popor este singura temelie trainică pe care se poate răzima viitorul seu, căci destinele popoarelor sunt în mâna Atotputintelui.

„O frumoasă și însemnată chemare așteptă pe Prea Sfinția Ta în noua eparchie, care este încredințată cărmuirii Tale. Sunt convins, că vei fi de-apurarea pîtruns de marea răspundere ce apasă asupra Prea Sfinției Tale și că vei închina toate puterile spre a întări și mai mult în inima poporului dragostea și respectul pentru biserică.

„Primește acum căldurosele Mele urări ; ele Te vor însoți peste Olt, în aceste județe frumoase și bogate, care Mi-au arătat în toate împrejurările o nemărginită credință și cu care Mă unesc neșterse amintiri.

De acolo într'adevăr am pornit cu armata peste Dunăre, după-ce am primit binecuvântările unuia dintre predesorii Prea Sfinției Tale ; astfel întărit și cu neclintită încredere în ocrotirea cerului am înfruntat primejdiile și condus pe voinicii fi ai țerei pe câmpul de luptă. Pronia cerescă a veghiat asupra noastră și isbânda a fost cu noi, încununând steagurile noastre cu lauri neperitori.

„Mulțumindu-Ți pentru cuvântarea așa de adânc simțită ce prea Sfinția Ta ai rostit și primind cu vie plăcere asigurările Tale de devotament aduse mie și Familiei Mele, îți doresc din inimă să păstorești un lung șir de ani turma eparchiei Tale“.

Despre sărbătorea Bunevestiri.

După tradițiunea sântă a bisericii vechi, Maria, mama Mântuitorului, încă înainte de nascerea sa a fost hotărîtă de părinții săi serviciului templului și la vârsta de trei ani a fost dusă în temp'lul sânt din Ierusalim, unde a rămas până la timpul măritului. Pe această feciură și-a ales-o D-șeu de nascătoare trupescă a Fiului său, dându-i de scire despre acest plan dădeesc prin ângerul său Gavril.

Și Gavriil în urma poruncii dădeesci merge la Maria în orașul Nazaret și cu cuvinte îmbucurătoare — după cum ne istorisesc evangelistul Luca (cap 1, 26—38) — îi vestesc, că ea va nasce pe Isus Fiul lui D-șeu și Mântuitorul lumii. Dar Maria sciindu-să feciură și aducându-și aminte de votul făcut, de a rămâne și mai departe feciură, cu mirare întreabă, cum se pôte întâmpla așa ceva, ca ținând cu sântenie la votul fecioriei, totuși să nască. Insa aducându-i ângerul aminte de puterea lui D-șeu, cu umilință se supune voinții lui D-șeu dicând : „Fie mie după cuvântul tău“. La aceste cuvinte de supunere prin adumbrirea Duhului sânt se întâmplă actul conceperii sante ; din acest moment pörtă ea în pantece pe Mântuitorul nostru și această Ți este începutul mântuirii noastre.

Intru amintirea acestei întâmplări a instituit biserică sărbătorea „Bunaveștirea“ din 25 Martie. Acestă Ți s'a ales, pentru-că din 25 Martie ca Țiua conceperii până în 25 Decemvre ca Țiua nascerii lui Isus, sunt tocmai nouă luni.

Ceea ce privesce originea acestei sărbători, unii îi ascriu origine apostolică, ba chiar, că însăși Maria să o fi așezat, sărbându-o întru aducerea aminte de binecuvântarea dată de D-șeu ei și neamului omeneș și că apostolii urmând esemplul Maicii Domnului au lăsat această sărbătore și posterității. Acestă susținere însă se pôte privi numai de o ipoteză, neavând temei sigur în tradițiunea apostolică.

Urme sigure despre această sărbătore aflăm în jumătatea întâia al veacului al V-lea., de și alții o ascriu veacului al VII-lea. Ei se pörtă la hotărîrea sinodului trulan (692), prin care se opreșce de a sërba jertfa cea fără de sânge în postul s.

Pasci, afară de Sâmbăta, Dumineca și la sărbătorea Bunevestiri. Inșă și părerea acésta trebuie respinsă, ca una, care deduce originea acestei sărbători din un timp prea târziu, pentru-că noi avem indegetări sigure despre existența ei în biserica orientală în un timp mai vechiu.

Așa ne dovedesc existența acestei sărbători la începutul veacului al V-lea omiliile scrise pentru acéastă sărbătore de sântul Ioan Chrisostom, Atanasie și alții, ear dacă se pot privi omiliile sântului Grigorie Taumaturgul († pela 270) de autentice, atunci sărbătorea Bunevestiri exista încă în veacul al III-lea cel puțin în biserica Asiei mici.

De sărbătore generală s'a instituit ea în biserica orientală pe la anul 430 în contra ereticului Nestorie, care nega în contra bisericii ecumenice, că Maria ar fi născătore de D-șeu, dicând că ea ar fi născut numai pe Christos omul nu și pre Christos D-șeu, care s'a împreunat numai cu omul Christos, locuind într'insul. De aceea, dicea Nestoriu, nu putem numi pe Maria născătore de D-șeu, ci născătore de om sau cel mult născătore de Christos.

Contra acestui eretic i-a dat biserica Mariei atributul constant de Născătore de D-șeu și probabil, că din acest incident a instituit și sărbătorea Bunevestiri de sărbătore generală.

Acéastă sărbătore există și în biserica apusană cu deosebirea însă, că o parte a bisericii apusene nu o serba în 25 Martie, ca biserica Romei, ci în 18 Decembrie, dicând că nu se cuvine a se serba vestea îmbucurătore despre încorporarea Mântuitorului scurt înainte de mórtea lui. Inșă praxa bisericii romane a învins acéastă raționare a celorlalte biserici, așa că și în Occident se ține acéastă sărbătore tot în 25 Martie.

Îmbunătățirea stării materiale a învățătorilor prin ocupațiuni laterali. *)

E greșit, dar e așa: societatea cântăresce pe om după banul său. Banul e acela, care-l ridică la suprafață; el îi înalță vedea și cinstea, și-l așază pe scaune inalte! Nu însă numai de cei-ce sunt înficiați de reul acesta, dar, ce e și mai trist, sunt chér înalțați și din partea acelorora, cari ar fi chemați a combate din resputeri reul acesta.

Fiind modul de judecată al societății de natura acésta, mulți indiviși devin sclavi ai acestui curent, făcându-i a-și căuta înălțarea lor prin mulțimea aurului câștigat. Êr ca atari devin cei mai periculoși pentru scopurile sublime.

Acești indiviși, pentru a impune societății cu aurul lor, jôcă un rol mare prin lux în tóte, dând

*) Publicând acest articol, constatăm, că dlu autor a sulevat o chestiune de o mare importanță actuală. Chiar pentru acésta trebuind tractată din tóte punctele de vedere vom reveni asupra ei. Red.

exemplu rău societății, care încă caută mereu a-i urma. Êr când omul serios și gânditor caută a se opune acestui curent, rămâne strivit la pământ și desconsiderat!

Pornind lumea pe acest povirniș, traiul omului s'a îngreunat în mod sêmșitor, încât celor cu venite mai modeste li-sê face traiul imposibil, de cumva nu se vor eschide cu totul din societatea, din care necondiționat trebuie să facă parte, pentru perfecționarea propriă și pric acésta a servi binelui comun. Êr de creșterea familiei, cu atât mai puțin putem vorbi. Căci și în punctul acesta, nu ca în trecut, speșele au crescut enorm.

În astfel de împrejurări și ținându-se cont de acest curent, tuturor dirigătorilor li s'a îmbunătățit, și li se mai îmbunătățeșce binișor poziția lor, numai pentru învățători se face, fôrte puțin. Ce e drept, toți recunosc starea critică, în care se află ei, dar nime nu pôte afla alt mod de a îndrepta acest rău-de cât a îndemna din greu pe învățători, ca însiși să-și îmbunătățeșcă starea lor prin ocupațiuni laterali, prin conducerea economiei. Un lucru, care la aparință e potrivit și recomandabil, dar de fapt imposibil și chér dăunăcios. Nu voiu cerceta, că de ce anume numai dela învățători să recere a-și ameliora sôrtea sa pe calea acésta și dela alți dirigători nu, ci voiu căuta, că e ori nu în detriméntul școlei.

Școla și respective instrucțiunea nu e o mașinarie, a cărei activitate se pôte sista și érași continua după plac, fără a-sê observa nici cea mai mică scădere. La mașinarie să pôte face acésta, deorece, prin sistare, nu s'a pus în disordine nici o părțiea din care e compusă mașinaria. Aci însă avem de lucru cu un organism, ce atárnă în tóte dela voința noastră, respective dela conducătorul ei. În ale școlei însă obvin 2 factori inportanți: învățătorul și elevul, ér pe de asupra, că avem de a face și cu lucruri abstracte. Și apoi ca mașinaria acésta să funcționeze regulat, trebuie ținută în activitate continuă, căci la cea mai mică întrerumpere, își perde puterea sa lucrătore de până aci.

Puterea spiritului de a lucra stă în proporție cu activitatea sa. E ca trenul, carele pus odată în mișcare, pe lângă o putere mică, își ține cursul său normal. Și la dincontră: cea mai mică întrerumpere în lucrarea sa, îl-abate dela calea apucată și îl distrage. De aici conturbarea prelegerilor sunt fôrte păgubitoare.

Învățătorul, întrând în școlă, trebuie să se dedice cu totul școlei sale, și nu-i permis, ca grigile

lui private să-i conturbe lucrarea, cu atât mai puțin e permis a intrerumpe prelegerile. Cine va garanta însă, că nu va face el acesta atunci, când să-va ocupa cu afaceri economice? Au nu va intrerumpe el prelegerea și va striga servitoriul, ori cîr însuși va alerga, să alunge cutare animal, ce e spus a pica în fântână, ori e periclitată viața în altă formă, sau face vre-o daună în ocol? Nu va intrerumpe prelegerea, când i-va anunța servitoriul, că cutărui animal i-sa întîmplat ceva, ori că s'a rupt o rotă la car, sau i-s'a stricat plugul și așa mai departe? Și ore cum va prelege atunci, când va vedea arădicându-se un nor puternic, ér ai sei aștrîng la câmp fînul uscat deplin? Prin ocupațiuni de natura acesta pôte el ore să se dedice cu totul școlii? Și dacă nu, care ar fi folosul școlii din aceste ocupațiuni? N'ar fi ore, ca fie-care să-și țină de măestria sa, căci: „nime nu pôte slujii a doi domni.“

Iuliu Groșorean.

Pensiunea învățătorilor.

Dacă urmărim cu atențiune publicațiunile fôiei oficiose, privitoare la pensionarea învățătorilor, ne vom convinge cu dorere, că pe când altor învățători li-se acórdă 3—600 fl. pensiune, a lor nostrii li-se votéză abia 1—200 fl. Admit, că diferența de salarii este mare, dar nu între tôte împregiurările, aceea este cauza. Mai mult indolența și neorientarea noastră în cauză, a cauzat enorme daune multora.

Éta considerațiuni, cari mă fac, a atrage atențiunea colegilor asupra favorurilor, cari ni le acórdă legea de pensiune, spre a usa de ele. Este condamabilă indolența multor tineri colegi, cari întrelasă a cere la timpul seu înscrierea lor ca membrii la fondul de pensiune, prin ce perd mulți ani, căci în sensul dispușeiunii ministeriale din 20 August 1892 Nr. 37.290 îndrumarea II p. 4. „îndreptățirea la pensiune se compută numai din acel an începînd, din care a cerut primirea pe calea inspectorelui regesc.“ La staverirea pensiunii se ia de basă: salariul sistemizat, adausul personal și adausul de servițiu, adecă quinquenalul.

În salariu se compută: dotațiunea în bani gata, naturalii, pămînt și relutul pentru foc; cu un cuvînt tôte emolumintele, afară de cartir și stolele cantorale.

Fiind salariile învățătorilor nostrii în cea mai mare parte în naturalii și pămînt, și fiindcă în mare parte, — nu am fost cu destulă scrupulositate cu oca-

sia preuirii aceloră în bani, efeptuită în anii trecuți prin organele politice administrative, carea ușurință se atribue parte îndolenței, parte neorientării noastre în chestie, presupunînd multe, că acele se fac în scopul mării dărei. Trebuie deci se căutăm a usa de favorul legii, cerînd rectificarea preuirii emolumintelor în naturalii, cu atât mai vîrtos, căci urcarea prețului naturaliiilor — din timpul mai nou — ne favoriséză în destul.

Procedura e urmatória: cerem dela autoritățile noastre atestat despre prețul mediu al naturalielor, care vidimat și de antistia comunală, îl-acludem rugării făcută cătră ministrul de culte, prin carea cerem rectificarea sumei salariului cerînd pe basa ace-luia și urcarea procentelor solvinde în fondul de pensiune. Rogarea din chestie se așterne prin inspectorul regesc concernent.

Cea mai mare daună ni se causéză la estinderea venitului curat de pe pămînt, unde se ia de basă foaia catastrală, în carea venitul curat este forte neinsemnat.

Să stărîm deci în prima linie a se rectifica în foile de catastru venitul curat al pămîntului, și apoi pe basa acelor emendări a foi catastrale, să cerem în aceeași formă dela ministru rectificarea sumei, de după carea avem să solvim și procentele în fondul de pensiune învățătoresc.

Fôrte nedreptății suntem, când la staverirea salariului, de după care ni se compută pensiunea ni se detrage o sumă însemnată, sub titlu de dotațiunea cantorală, după carea nu ni se compută pensiune, deorece noi pentru cantorat avem numai stolele cantorale.

În vederea quinquenaliilor, modul practicat și de streini, este rentabil atât pentru comunele noastre bisericesci, cât și pentru respectivii învățători, după cum ne convingem din următorul calcul: unui învățătoriu, carele avînd dotație de 400 fl. plus 2 quinquenalii à 50 fl., în total 500 fl., comuna îi-măresce salariul cu 100 fl. ca adaus personal — carea mărire a salariului corêspunde la procentele a 5 ani de servițiu.

De și comuna i-a solvit cu 200 fl mai mult, totuși a căștigat, căci în primii 5 ani, succesorelui seu comuna îi solvesce cu câte 100 fl mai puțin, ér pentru al 2-lea quinquenal, câte 50 fl mai puțin. Astmod uséză alții de favorurile legii de pensiune, pentru cari motive se nu ne folosim și noi de atari favoruri, cât timp altora li e permis.

O indolență necualificabilă manifestéza față de propriile lor interese și acei colegi, cari strămutându-se

la un post mai bun, nu reclamă și urcarea procentelor, cari le solvesc în fondul de pensiuine, în raport cu suma noului salariu, din care rezultă și urcarea sumei de pensiuine. Un serviciu binevoitor a adus învățătorilor tipografia diecesană din Arad, când a făcut posibil procurarea legii de pensiuine cu 35 cr. De dorit e, ca și reuniunile învățătorilor noștri să se pronunțe în chestiunea revisiunii legii de pensiuine învățătoresci, carea atât în ce privesce anii de serviciu, cât și special restringerea dreptului de înscriere în fondul de pensiuine, lasă mult de dorit.

Comloșul-bănățean la 15 Martiu 1898.

Iuliu Vuia.

Reflecțiuni la „Planul de învățământ.”

În genere afirmațiunile colegului Giurcône față de materialul prescris în planul de învățământ publicate în n-rul 11 din „Bis. și Școl.”, că adevărat : e prea mult și pe lângă acesta și că e greșit distribuit singuratecelor clase — sunt foarte basate.

Mărturisesc, că la începutul carierei mele având norocirea de a conduce numai trei clase, nu mult am simțit balastul; acu însă de puțin timp având sub conducere șase clase — mi se dedă prilej mai bine a înțelege imposibila eshaurieare a materialului prescris. Pe acesta basă eu încă susțin, că pe lângă prescrisul material nici chiar savantul Pestalozzi nu ar fi în stare a se apropia de rezultatul dorit. Numai prin o serioasă cernere a cauzei am poté deveni la un ce bun, din care bun gustând cu toții — unul fie-carele își-va avé satisfacția dorită.

În cât privește estensiunea de propunere a singuratecelor obiecte de învățământ — prin experiență devenind tot numai la celea afirmate de colegul Giurcône — le acceptez. Pentru predarea materialului, singuratecelor clase, în locul sferțului de oră, la totă întâmplarea e de preferit jumătatea de oră, de ore ce în acest interval facultățile psihice ale elevilor nici nu se forțază dar nici nu se moleșesc. Foarte drept are colegul Giurcône când dice, că nici inspecțiunea școlară nu se aplică bine, din parte-mi încă susțin că numai prin indiviđi competenți s'ar poté esercia mai bine. În această cauză încă s'ar poté face din destul denumindu-se în fie-care tract din partea conernentului protopresbiter respective inspector școlar, câte unul, carele apoi cercetând în fie-care lună cel puțin odată fieșce-care școlă în împlinirea datorinței, să fie cât mai riguros.

Cu această ocaziune nu pot trece cu vederea a nu face amintire cătuși de puțin și despre manualele noastre de școlă și anume : Causa că cele mai multe manuale școlastice apărute până de present, nu pré corespund scopului, e a se căuta și în împrejurarea că respectivii autori ținând cont de abundantul material prescris în planul de învățământ, — lucru fi-

resc a trebuit în cele mai multe casuri să trecă cu vederea chiar acelea cunoștințe, care dóră aveau mai mult folos practic, respective care ar fi trebuit imprimare mai mult în sufletul elevilor. Stabilindu-se odată în mod corespunđătoriu reformarea materialului, așa cred altcum vom sta cu odarea manualelor de școlă.

În adevăr colegul Giurcône a adus pe tapet o salutară idee și ar trebui să ne intereseze pe toți, și acu cu atât mai vârtos, cu cât că reformarea materialului mai timpuriu sau mai târziu o să se apropie așa dicând de o soluțiune definitivă. Pe loc să nu stăm, ci să preparăm materialul și brut, până dispunem de timp, căci colegii magiari în această privință se interesază. Numai, și numai așa vom ști spune la timpul său că ce ne dóre !

Socodor 28/III n. 1898.

Ioan Crișianu,
învățător.

D I V E R S E.

* *Deputat sinodal preoțesc* în cercul vacant al Boroșineului a fost ales părintele Dionisiu Popovici asesor consistorial în Arad.

* *Bibliografie.* În tipografia archidiecesană din Sibiu a apărut ăilele acestea o broșură intitulată *Dotățiunea Clerului. Reflexiuni asupra proiectului de lege despre întregirea venitelor preoțesci de Ilie Din urseni.* Broșura se estinde pe 147 pagini și are următorul cuprins : Un studiu asupra proiectului de lege mai sus numit, care s'a publicat în mai mulți numeri ai „Telegrafului Român” din anul acesta. Memoriul dela 1850 al episcopului, mai târziu metropolitului Andreiu Baron de Șaguna, asupra dotațiunii clerului; apoi proiectul de lege despre întregirea emolumentelor preoțesci și în urmă interesanta motivare, cu care ministrul cultelor și instrucțiunii publice a prezentat dietei acel proiect, și pe care ăiarele române a publicat'o numai în scurte excepte.

Fiind chestiunea dotațiunii clerului actuală, credem, că autorul acestei broșure a făcut un bun serviciu bisericei române, dând ocaziune clerului a cunoșce, cât mai de aproape numitul proiect, care privesce atât de deapropie sórtea lui. Este în interesul bisericei, ca proiectul se fie cunoscut în cercuri cât mai largi, de aceea o recomandăm mai ales atențiunii clerului nostru, precum și a acelor, cari se interesază de mersul afacerilor noastre bisericești. Prețul 1 coronă.

† *Necrolog.* Subscriși cu inima pătrunsă de durere aducem la cunoștință tuturor, rudeniilor și cunoscuților trecerea din viață a iubitului nostru soțiu, tată, frate, soțru, unchiu și moș Eutimie Suciu preot gr. or. rom. în Petig d, care a adormit în domnul Luni în 9/21 Martie la orele 10 n. d. a. în etate de 47 de ani, după un morb scurt și greu. Reposatul a servit sfintei bis. 21 de ani. Rămășițele pămentești ale scumpului nostru defunct s'au aședat la odihna vecinică Joi în 11/23

Martie la orele 4 d. a. după ritual bis. gr. or. rom. Ser-
vițiul funebral l'au oficiat părintele adm. protopopesc însoțit de preoții Ioan Cosma din Cărășeu și Nicolae Popescu din Cociuba, și responsurile le-au executat copiii și fetițele dela școala din loc prin învățătorul Adrian Puticiu, însoțit de învățătorii Ioan Popa, Ioan Vătan, Dimitrie Deacu și George Cosma. Flórea Suciú născ. Popa ca soție, Eugenia Suciú mărit. Vidu ca fiică și Mihai ca fiu. Mihail Vidu ca ginere. Petru Suciú protop. în pens. Vasiliie paroch. Melentie inv. Ioan notariu și Flórea ca frați și sora. Mihai Părvu profesor în Craiova (România) Traian Suciú, med. Drd. Ioan Suciú, Alecsandru Suciú, Lucreția Suciú mărit. Dr. Rudov, Maria Suciú n. Popoviciu, Silvia Vidu și Aurora Vidu ca nepoți și nepóte. — Fie-i țărina ușoră și memoria binecuvântată.

† *Necrolog.* În ziua 11/23 Martie a încetat din viață după ce s'a împartășit cu sfințele tale un vrednic credincios al bisericii din comuna Firigihaz George Storian în etate de 66 de ani după un lung și greu morb. Răposatul a fost mai mult timp jude comunal membru al comitetului parochial, și că a fost un adevărat credincios al bisericii dovadă că a luat pe seama bisericii mai multe lucruri prețioase chiar și acuma nainte de mórte cu câte țile a dăruit un stihar. La mormântarea s'evărșită în 13/25 l. c. a pontificat Ioan Damșa paroch. asses. cons. din Seciani cu asistenția alor 6 preoți. Vasiliie Roman preot în Seciani. Dimitrie Mihuți paroch în Fibiș, Sava Seculin par. în Fiscut. Cuvântarea funebrala a țiut'o Ioan Damsea, care prin câte va cuvinte patrundătoare a descris meritele și faptele ale defunctului. Pe repositul îl deplânge soția și 4 fii, dintre care nu este preot în comuna Firigihaz nenumerate némuri preteni și cunoscuți. — Fie-i țărina ușoră și memoria binecuvântată.

* *Bibliografie.* „Enciclopedia Română”, publică din însărcinarea „Asociațiunii pentru literatura și cultura poporului român” de Dr. C. Diaconovich. Fascicolul VII (pag. 568—664), care cuprinde articolele Brandywine Creek—Călărași este fără îndoială cel mai interesant dintre toate câte au apărut până acum din această mare și valoroasă publicațiune. În acest fascicol se termină litera B și se cuprind și vr'o 200 articole cu inițiala C. Mai multe sujete de interes special românesc sunt tractate pe larg și cu îngrijire deosebită, s. e. în materiă geografică: Brașov (A. Bârsean), cu 2 ilustrațiuni (Bis. Sf. Nicolae și gimn. rom.); Bucovina (Dr. Sbiera) un studiu de mare interes, București, cel mai mare articol dintre cele apărute până acum, lucrat de mai mulți autori și înzestrat cu planul orașului și 8 ilustr. foarte frumoase (Cal. Victoriei, Bulevardul. Biserici, etc.), Budapesta; Bulgaria (Buzoian); Buzeu cu 5 tablouri (Episcopia, Măn. Banul, Liceul, Șc. primară, Spitalul); Căciulata (Dr. Vuia); Calafat; Călărași, etc. Dintre articolele biografice amintim; Brătianu, Bredicean, Brialmont, Budai, Budiștean, Bumbac, Burada, Bursan, Butean, Buzescu, Caian, etc.; apoi în materie de istorie: Bresle (Floru), Brodnici (Onciul), Bufani (Traila), Bunievați (Trif) și în fine alte ramuri: Budget (Robin), Bunuri (Filitti), Byron (Străjan), Bróscu cu 2 ilustr. și

Bryozoari cu 1 ilustr. (Dr. Leon), Bumbac, Cacao, Cafea, toate ilustrate. etc.

„Encicl. Rom.” apare în 30 fasc. de câte 100 pagini cu numeroase ilustrațiuni și harte și se prănumără la editorul W. Krafft în Sibiu, ori prin librării (pentru România deposit gen. la Storck & Müller, București cu prețul de fl. 1 — (resp. 1 lei 50 b.) care este a se achita anticipativ pentru cel puțin 10 fasc.

* *Majestatea Sa Regina României* face de câte-va luni o colecțiune de păpuși de mărime între 50—70 centimetre, îmbrăcate în costume naționale din toate epocile. Acastă colecțiune va fi espusă mai întâi la București. Suma ce se va încasa din intrările visitorilor, va fi întrebuintată în scop de binefacere. În acelaș scop de binefacere colecțiunea va fi espusă și la Neuwied Școala reuniunii femeilor române din Iași va face cadou M. Sale o păpușă îmbrăcată în costumul dómnei Chiajna. D-na Mirzescu s'a adresat d-lui Xenopol și altor cunoscători ai anticităților noastre pentru a'i da indicațiunile necesare.

* *De la Academia Română.* Pentru premiul Neuchotz (2000 lei) ce se va acorda în anul 1903, Academia a ficsat următorul subiect: *Finanțele Statului român de la 1859 până în țilele noastre*, cu o introducere asupra finanțelor ambelor principate, în timpul regulamentului organic. Pentru premiul Eliad (5000 lei) din anul 1902, s'a ficsat drept subiect: *Studiul comparativ asupra diferitelor dialecte și subdialecte ale limbei române.*

* *Telectroscop* este numele unui aparat inventat de un Polon. Cu acest aparat se pot fotografa obiecte din mari depărtări, precum și scrisori și tipărituri. Inventatorul, care poartă numele Sczepanim, fiind intervivat de un redactor al țiarului vienez „N. Fr. Pr.” a declarat, că esperimentele făcute până acuma au fost deplin succese. Dênsul are totă încrederea în aparatul său, și î-l póte asigura, că cu ajutorul acestuia jurnalele, cari apar în Viena, pot se apăra în decurs de puține secunde fotografate și în Berlin. Aparatul acesta reproduce și colorile.

* *Apelul comitetului central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiului” în cauza propășirii industriei de casă.* Economia câmpului este isvorul de căpetenie, din care se adapă cu belșug toate celelalte îndeletniciri omenești. O țară cu economia câmpului înțelepțesce dezvoltată și cu pricepere purtată va fi totodată și o țară cu nesăcate bogății și cu locuitori în bună stare. Reuniunea noastră agricolă și-a pus de țintă, să lucre la o mai repede și mai înțelepțescă înaintare a poporului român din acest comitat în economia câmpului și în legătură cu ea în economia de vite cu toate ramurile ei. Și decă privim asupra lucrării s'evărșite de Reuniune dela înființarea ei și până ađi, cu plăcere putem spune, că rodnică a fost această lucrare, dezvoltată întru înaintarea țeranului nostru pe terămul economic. Trebuie însă să mărturisim, că multe mai sunt încă de făcut, multe de îndreptat, multe de dezvoltat, până să ne vedem numai cât de cât apropiați de ținta, ce ni-o am propus. În înțelesul §-ului 1 lit. c., din statute, în cereul de lucrare al Reuniunii noastre cade și înaintarea industriei de casă, adecă a acelor îndeletniciri ale ómenilor nostri dela sate mai ales, cari dau mijlócele și

unelte trebuincioase la îndestălarea multelor și feliuritelor trebuințe în ce privește hrana, îmbrăcăminte și locuința lor. Spre aceste scopuri multe lucruri folositoare și frumoase totodată scie să sevărsescă țeranul nostru, dar și mai multe și mai vrednice de laudă femeia română, cu drept cuvânt lăudată de toți pentru hărnicia, istețimea și gustul, cu care isprăvesce țesăturile, chindisiturile, alesăturile, impletiturile sale, mult prețuite nu numai de noi toți, ci și de omeni pricepători ai altor nômuri străine. Asupra acestor lucrări deci voiesce comitetul Reuniunii noastre să-și îndrepte mai cu stăruință luarea aminte, pentru a face cu puțință, ca cu vremea și în acest însemnat și rodnic ram al economiei să facem o înaintare și un sporiu, care să fie nu numai spre mângăierea și mulțămirea noastră sufletescă, ci totodată și un bogat isvor de venit bănesc. Ca lucrarea noastră în acest înțeles să fie cu folos, trebuie înainte de toate să cunoșcem bine diferitele feliuri de lucruri din industria sau meseriile de casă, pe cari le săvârșesc țeranii noștri și mai ales femeile lor, ca apoi mai bine să scim, cum și unde e de pus umărul și ce ar fi de făcut, pentru-ca înaintarea să se facă mai cu hotărâre și lucrurile se aducă și mai mare câștig.

În vederea acestui scop ne îndreptăm cătră toți frații noștri români economi din acest comitat, cu rugărea să ne trimită din lucrurile de mână săvârșite de ei și de femeile lor câte un lucru (uneltă, țesătură, cusătură, acaret) etc. din cele mai bine izbutite, sau câte o muștră (probă) baremi, unde nu se pôte trimite lucrul întreg, ca astfel să vedem ce să lucră prin diferitele comune, și apoi să chibzuim mijlocele, cum aceste lucrări să se săvârșescă și mai bine și cu unelte mai desăvârșite, cum ele să se facă în cătățime mai mare și cu muncă mai puțină, și cum în sfârșit s'ar puté ajunge la material mai bun și mai eftin pentru facerea tuturor acelor lucruri. Deore-ce însă mai mare folos vom puté avé, decât lucrurile industriei noastre de casă vor trage asupra lor luarea aminte și a altora și vor fi cumpărate de ei, va trebui să chibzuim și cum, dela lucrurile și muștrele cele mai bune și mai frumoșe, să facem icône (desemnuri) tipărite, cari să pôtă fi trimise în lumea mare, ca piin ele să atragem luarea aminte asupra lucrurilor săvârșite de noi, și cum apoi să adunăm ce e mai bun, mai frumos, mai făgăduitor de trecere la anumite locuri, ca putându-se pune la întrecere cu lucrurile altora, să trecă mai cu înlesnire în negoțul cel mare și să ajungă a fi și ele isvor de venit pentru economii noștri. Fiind-că numai astfel se pôte aștepta o înaintare priinciosă pe acest tărâm, făgăduitor de frumoșă și bogată rodă, rugăm cu căldură pe toți frații și surorile noastre dela sate, dar mai ales pe preoți și învățatori și ceilalți cărturari de prin comune a ne da sprijinul lor în adunarea lucrurilor și muștrelor trebuincioșe din industria de casă.

Fiind vorba de muștre, înțelegem numai de acelea, cari înfățișeză lucruri (țesături, chindisituri, alesături, impletituri etc.) făcute după firea și gustul Românului, după noima și rostul moștenit dela părinții, moșii și strămoșii noștri, or nu de cele cu gustul corcit, imprumutat dela lucruri cumpărate de prin bolte dela oraș și cari pe ici pe colea au început a scôte din folosință lucrurile bune, trainice și alese cu gust aveva românesc. Pentru muștre ajunge și o bucată mai mică din un lucru întreg, dacă din ea să pôte cunoșce desemnul (icóna) cusăturii, țesăturii, alesăturii, impletiturii etc., fețele (culorile) și felul alăturării și împreunării lor, și în sfârșit pas de pas alcătuirea lucrului întreg (felul impunsăturilor, al alesăturii, al impletiturii). Unde acesta nu se pôte e bineve-

nită o fășie de pânză cu muștra dorită cusută pe ea. De altcum, aceeași fășie de pânză pôte fi inzeștrată cu mai multe muștre cusute sau chindisite.

Comitetul Reuniunii noastre va ține în sémă pe toți trimitătorii, va îngriji de desemnarea în regulă a muștrelor celor mai frumoșe și de răspândirea lor prin tipariu, păstrând lucrurile de frumșețe mai mare așa ca să ajungem cu vremea la înființarea unui muzeu de lucruri de industrie de casă, vrednice de văduț. Astfel făcând, cu toții împreună vom săvârși o lucrare nu numai de cinste pentru nômul nostru, ci totodată și o lucrare, care să ne deschidă învóre noué de căștig și căi noué de înaintare în bunăstarea noastră economică și în cultură preste tot. Din ședința comitetului central al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiului“, ținută la 3 Martie n. 1898. — D. Comșa, president. Victor Tordășianu, secretar.

Concurs.

Pentru deplinirea parohiei vacante de a III-a clasă. **Secașiu**, protopresbiteratul Halmagiului se escrie concurs cu terminul de alegere 30 de zile dela prima publicare.

Doritorii de a ocupa acesta parohia sunt avisați, ca recursele provédute cu toate documintele prescise, adresate comitetului parochial până la 8 Aprilie a. c. a-le trimitte protopresbiterului subsemnat în Halmagiu.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine IOAN GROZA. m. p. protopresb.

—□—

Pe baza ordinațiunei V. Consistoriu gr. or. din Oradea-mare din 19 Februaru (3 Martiu) a. c. Nr. 172/14 B) se escrie concurs pentru vacanta parohie din **Ascileu**, și filia Peștere protopresbiteratul Peșteșului comitatul Bihor decretate de a III. clasă cu termin de 30 zile dela prima publicare.

Emolumintele sunt din Ascileu 1) Dela 80 Nr. case câte jumătate vica cucuruz sfarmat a 1 fl. 20 cr. 48 fl.; 2) dela 80 numeri câte o di de lucru cu mâncare a 30 cr; 24 fl. 3) Pământul parochial 20 jugere a 5 fl. jugerul 100 fl.; 4) un cimiteriu 8 fl.; 5) al doilea cimiteriu 12 fl.; 6) casa parochială fără de apartienință cu intravilanul de doua jugere 50 fl.; 7) venitele stolare calculate după cei 5 ani din urma 15 fl.; 8) dreptul de pașunat pentru 4 vite gratis.

Dela filia Peștere 1) dela 100 Nr. case una vica cucuruz sfarmat a 1 fl. 20 cr. 120 fl.; 2) dela 100 Nr. case 40 cr.; pentru fân și clacuire 40 fl.; 3) Pământul parochial circa 5 jugere de clasa prima a 12 fl. 60 fl.; 4) din un cimiteriu 25 fl.; 5) din al doilea cimiteriu de lângă biserica 15 fl.; 6) Stólele usuate de pe 5 ani din urma 15 fl.

Recapitulare dela Ascileu 257 fl., dela Peștere 275 fl.; Suma 532 fl.

Doritorii d-a ocupa acesta parohie vor avé a-și trimite petițiunile lor instruate conform regulamentului pentru parohii subscrisului protopresbiter în Lugașul de sus, p. u. Eled și a-se presenta în s-tele biserică în vre-o Duminecă ori sərbătóre, pentru de a-și arata desteritatea în cântare și oratorie.

Lugașul de sus la 8 Martiu v. 1898.

Comitetul parochial.

In conțelegere cu mine: TEODOR FILIP, m. p. protopresbiter.

—□—